

Posebnosti biodiverzitete v Sloveniji

Peter Trontelj

BF

UNIVERZA V LJUBLJANI
Biotehniška fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

Zakaj biodiverziteta in ne (več) biotska raznovrstnost?

Oba izraza lahko pomenita približno enako.

Oba sta sestavljena iz natanko ene tujke.

Zakaj torej črkarska pravda?

Kratek izlet v zgodovino

Izraz nastal spontano (ok.1985), kot krajšanje “biological diversity” iz poročil ameriških vladnih agencij o ohranjanju vrst v tropih, kje je vrstno bogastvo najvišje (= biological diversity).

Laura Tangley

Laura Tangley is a senior editor for National Wildlife magazine and the editor of the Birds & Birding and Wildlife Gardening sections of www.nwf.org. She also manages NWF's Certified Wildlife Habitat Facebook page. Based in Washington, DC, Laura is an avid traveler, birder and wildlife gardener.

Tangley L (1985). A New Plan to Conserve the Earth's Biota". BioScience. 35 (6)

Verjetno so tudi drugi uporabljali BioDiversity kot okrajšavo zveze, ki je bila v rabi že desetletja pred tem.

Današnji pomen je dobil postopoma.

E.O. Wilson (npr. 1994 v knjigi Naturalist) je med prvimi spoznal potencial in moč besede za komuniciranje s širšo javnostjo.

Konvencija ZN (Rio de Janeiro 1993) še nosi naslov Convention on Biological Diversity, a se skoraj vedno uporablja Biodiversity Convention.

Do konca tisočletja smo bili biologi prisiljeni uporabljati številne izraze, vseeno smo ostali nerazumljeni:

NARAVA

NARAVNA DEDIŠČINA

VRSTA

ŽIVA NARAVA

BIOCENOZA

FAVNA

FLORA

BIOTOP

EKOSISTEM

NARAVNO BOGASTVO

ŽIVLJENJSKI PROSTOR

VIŠJA TAKSONOMSKA SKUPINA

Danes:

BIODIVERSITY

Od srede 90ih je postal novinarska krilatica, ki so jo politiki in javnost radi slišali.

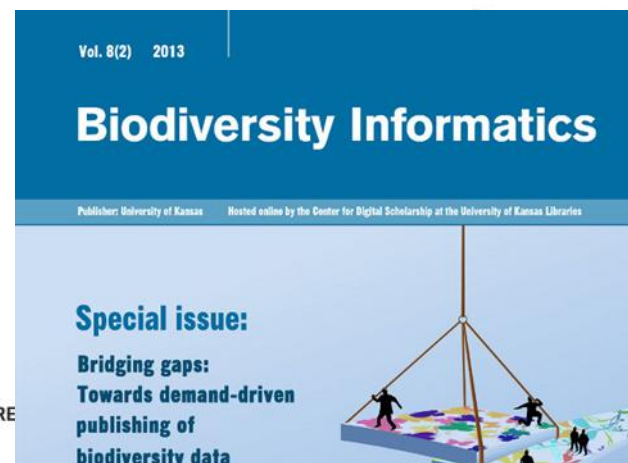
Uspeh izraza je mnoge presenetil.

Še večje presenečenje je bilo, da s(m)o se v njegovo zanko ujeli tudi biologi.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE

Iz imena konvencije CBD smo dobili uradni prevod in definicijo:

Biotska raznovrstnost pomeni raznolikost živih organizmov iz vseh virov, ki zajemajo med drugim kopenske, morske in druge vodne ekosisteme ter ekološke komplekse, katerih del so; to vključuje raznovrstnost samih vrst, med vrstami in raznovrstnost ekosistemov.

(Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje, 2001)

S strokovnega stališča je izraz nemogoče jasno definirati. Z njim želimo povedati vse, a v komunikaciji med strokovnjaki ne povemo nič.

Izraz biotska raznovrstnost ali biodiverziteta označuje vse, kar se nanaša na življenje na Zemlji, zato namesto njega včasih uporabimo kar besedno zvezo “vse živo”.

(Davorin Tome, 2022)

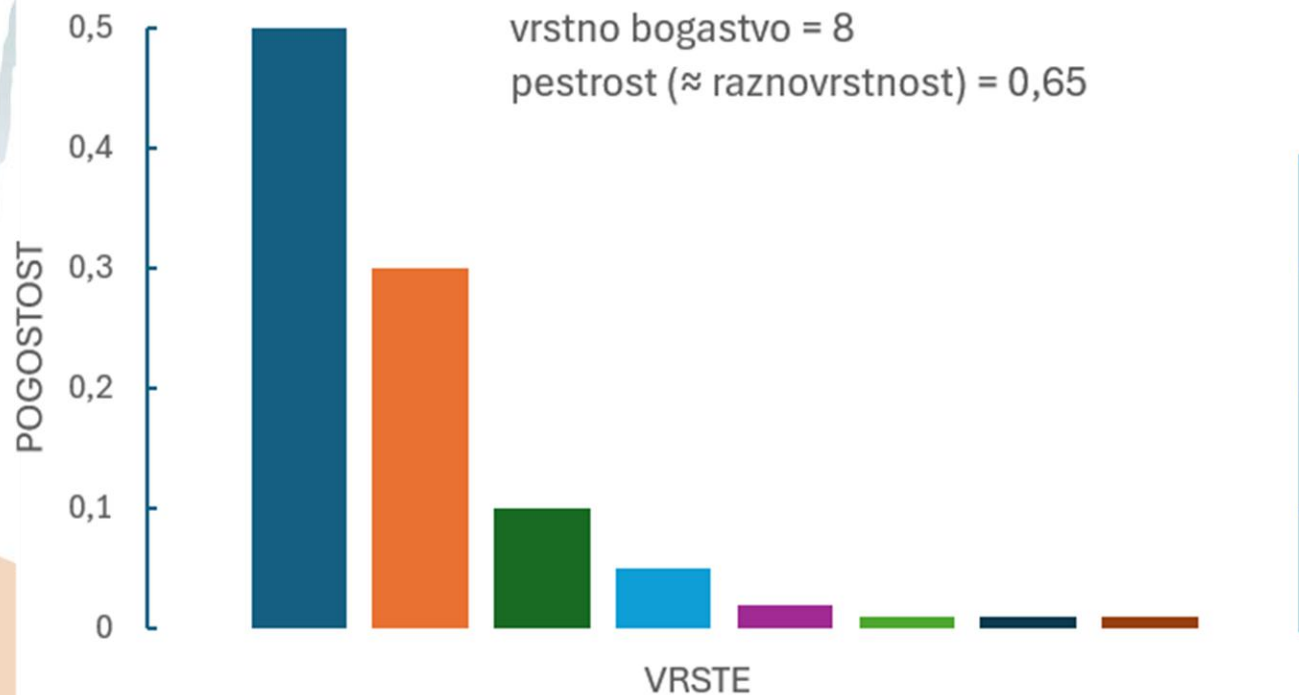
Raznoverstnost kot mera raznolikosti ni nujno tista vrednota, ki jo želimo ohranjati.

Nagrada
Rada Smreduja

EKOSISTEM št. 1

vrstno bogastvo = 8
pestrost ($\approx$ raznoverstnost) = 0,65

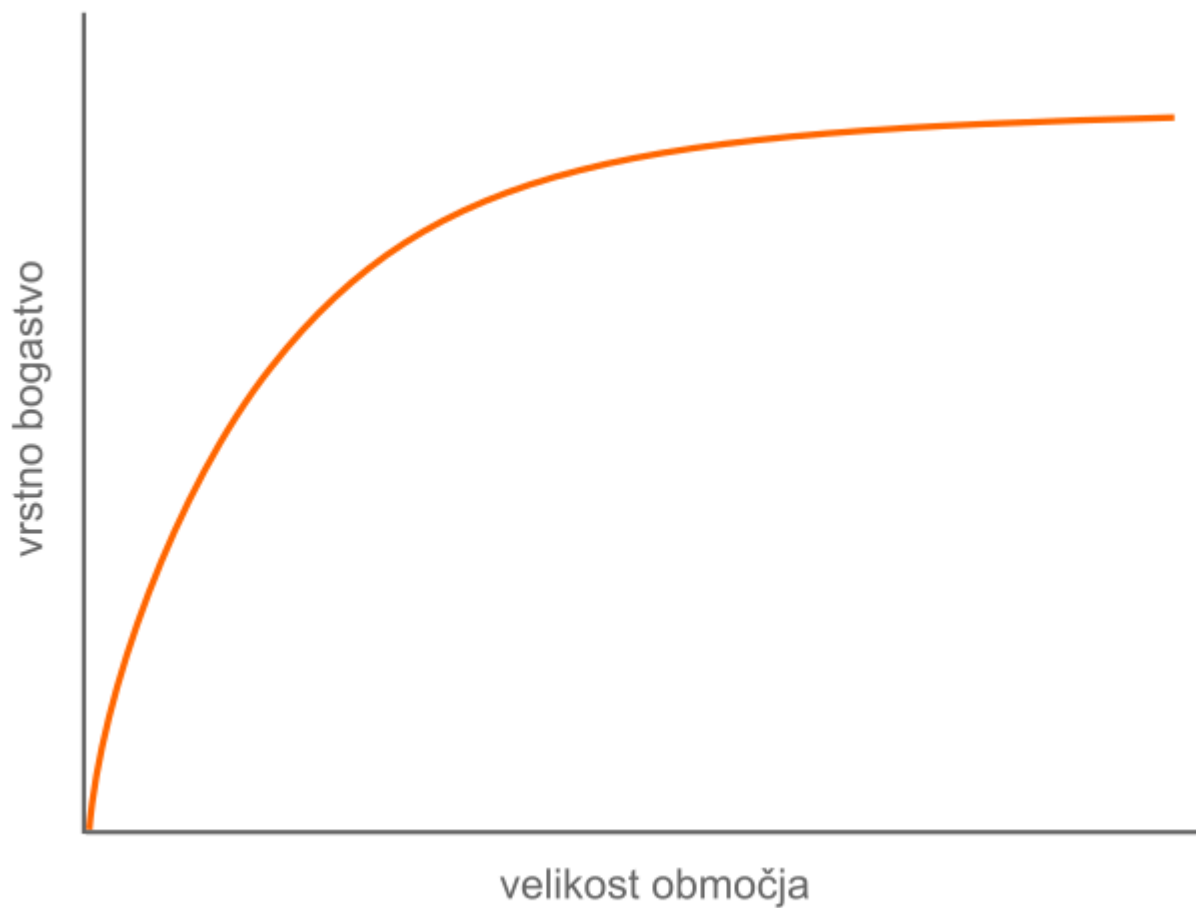

EKOSISTEM št. 2

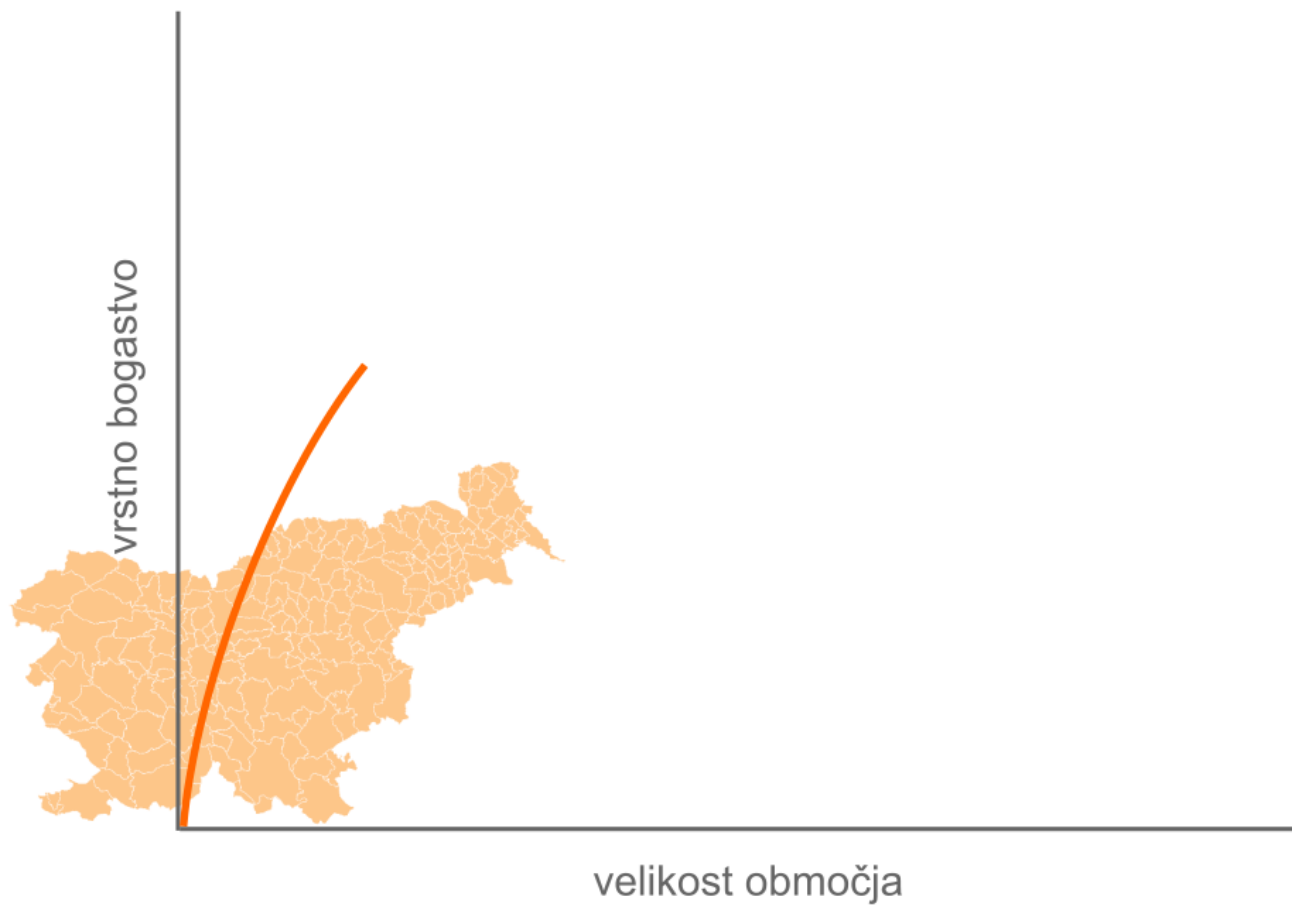
vrstno bogastvo = 4
pestrost ($\approx$ raznoverstnost) = 0,72

Vrstno bogastvo narašča z velikostjo območja.

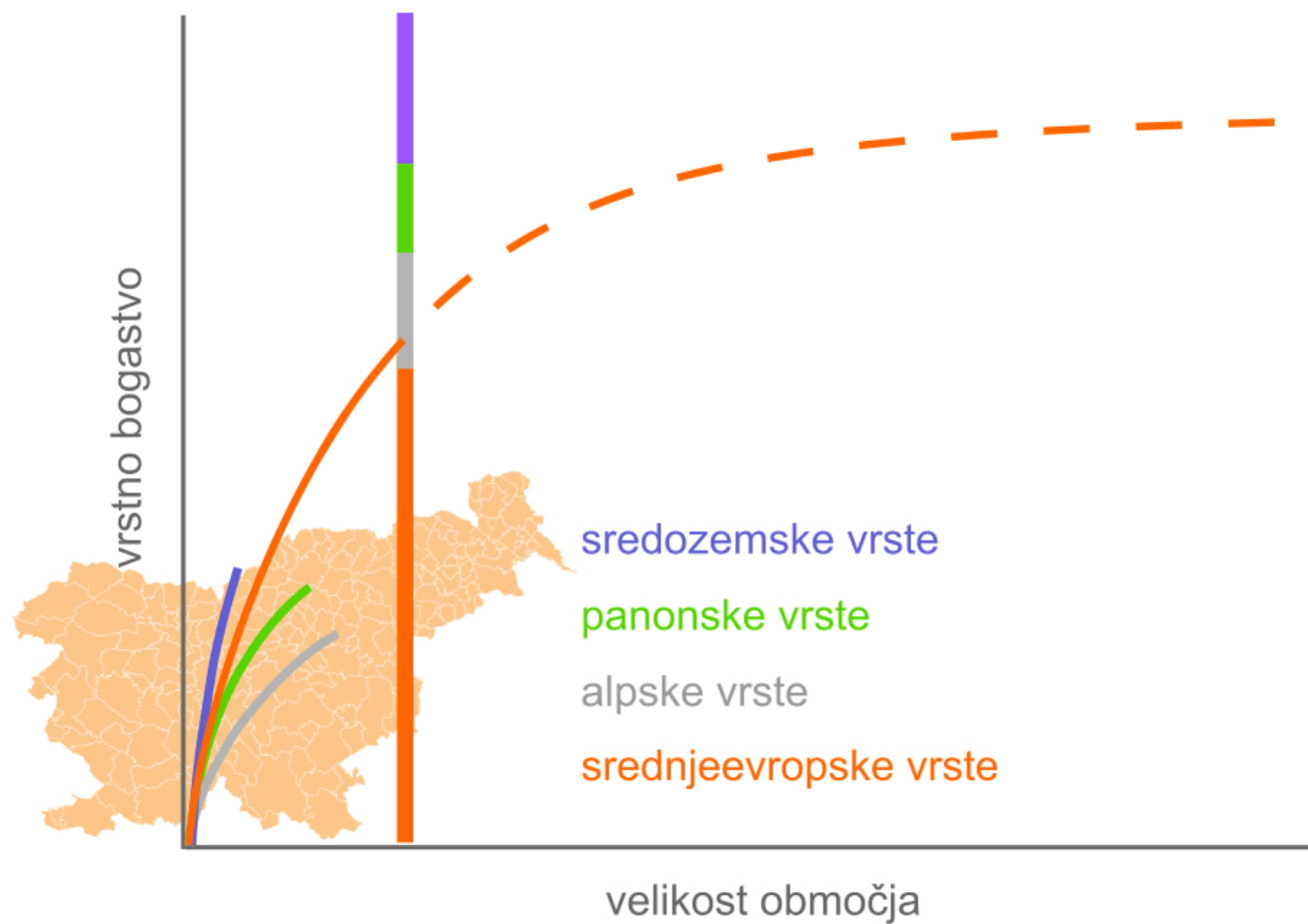
Na majhnem območju (kot je Slovenija)
načeloma pričakujemo malo vrst.

Biodiverziteta Slovenije je seštevek
osiromašenih biot več biogeografskih regij.

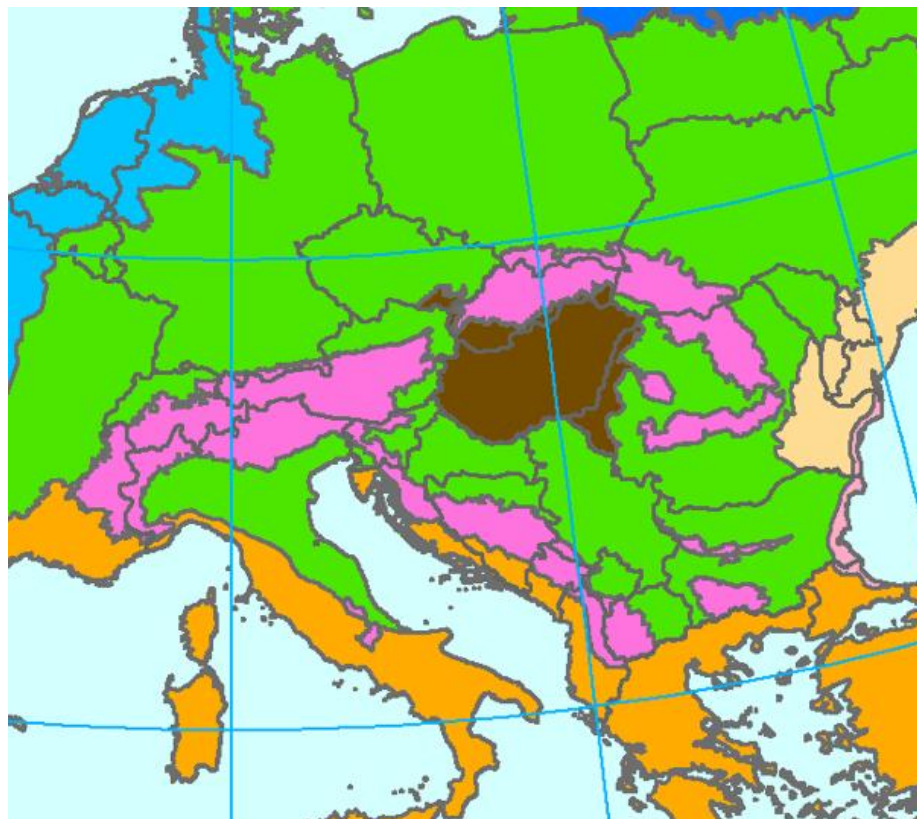

Nagrada
Rada Smreduja

Nadpovprečno vrstno bogastvo v Sloveniji je predvsem posledica

- mešanja širših biogeografskih območij;
- zgodovinskih okoliščin in biogeografije (rob poledenitve, prehod med Tetido in Paratetido, paleohidrologija, paleotektonika, geološka podlaga).

Izsek iz EEA (2012): Biogeographical regions in Europe

Območje Slovenije zaznamujejo

- majhen obseg habitatov,
- močan robni učinek,
- ekološka mikroheterogenost.

Posledice za bioto so med drugim

- majhne populacije,
- velika nihanja,
- velika občutljivost robnih populacij,
- mikroendemizem.

Slovenski “biodiverzitetni presežek” je krhek in ranljiv že po svoji naravi. Človekov vpliv je občutnejši kot v centrih razširjenosti. Izumiranje je hitrejše.

Slovenija je soudeležena pri globalnem izumiranju vrst, podvrst, lokalnih populacij.

V zadnjih 250 letih so izumrle številne “Scopolijeve vrste”:

- 36 % na Gorenjskem,
- 40 % na Idrijskem,
- 67 % na Ljubljanskem območju.

V zadnjih 50 letih je izumrlo 10 vrst ptic gnezdilk.

Letos je izumrl veliki škurh.

Uporaba izraza **biodiverziteta** ne bo ustavila izumiranja, lahko pa je v pomoč

- kot ravno prav domača tujka z intuitivno občutenim pomenom;
- ker je tako nedorečen, da ga lahko razumemo v dosti širšem smislu kot ozko definirano “biotsko raznovrstnost”;
- ker vključuje več, kot le “stopnjo raznolikosti vseh oblik življenja”, namreč teiste oblike življenja same po sebi;
- kot moderno, mednarodno in komunikacijsko učinkovito ime za univerzalno vrednoto.